

Demokracie v Polsku prožívá smrtelnou agonii

---

novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-demokracie-v-polsku-proziva-smrtelnou-agonii-40433611

Aneta Lakomá

Po kritice, která přišla od opozice, ale i z Washingtonu nebo Bruselu, prezident v pátek 2. června oznámil, že navrhne novelizaci zákona. Z jeho slov ale vyplývá, že podpisu původního znění legislativy nelituje. Začít vyšetřovat by tento nesoudní orgán měl podle něj co nejdříve. Co se týká novely, navrhne Duda, aby v komisi místo poslanců seděli odborníci. Kdo a jak by je měl vybírat, ale nevyjasnil. Prezident chce změnit i znění jednoho z trestů, které může komise uložit.

Místo zákazu vykonávat veřejné funkce by nově mohl být viník označen pouze za osobu nespolehlivou pro výkon veřejného úřadu. Reálně ale půjde o totéž. Změnit by se měl i soud, k němuž bude teoreticky možné se odvolat. Místo správního by mělo jít o soud všeobecný. Poslední starostí prezidenta pak bude snaha o to, aby komise mohla pokračovat i po volbách, takže by jí nehrozila třeba obměna členů.

Zdánlivá záchrana v podobě navrhovaných změn zde přichází od člověka, který bez zaváhání podepsal původní znění zákona. Spíš než novelizovat jej mohl vetovat a navrhnout úpravy ještě před schválením. Každopádně, než k novelizaci dojde, začne komise fungovat na základě současné právní úpravy.

Kde kulhá nynější verze?

Jde především o takřka absolutní moc a beztrestnost komisařů. Komise totiž neponese žádnou trestněprávní odpovědnost. Její členové budou mít například přístup k veškerým osobním údajům vyšetřovaných, budou moci vyslýchat i zajišťovat důkazy, a to včetně těch, které je třeba získat v rámci prohlídky u podezřelého doma nebo na pracovišti.

Dotčený se ani nebude moci dobře bránit před soudem, protože nebude v jeho silách případ prověřit. Navíc správní soud, který by měl záležitost řešit, by v takovém případě pouze rozhodl, zda vše proběhlo podle zákona. Příslušnou právní úpravou, jejíž dodržení by posuzoval, je samozřejmě nový zákon o zřízení komise. Odvolání samo o sobě navíc nemůže zrušit její verdikt.

Putin ještě žádnou válku neprohrál, tak se mu nesmějte za staré tanky, varoval Duda

---

Evropa

Prezident Duda sice v novelizaci navrhuje, aby byla možnost odvolání se k všeobecným soudům, což by teoreticky mohlo znamenat i zrušení rozhodnutí komise, avšak dobrý úmysl je zde patrný jen z prvního pohledu. Háček je v tom, že úprava hlavy státu počítá hlavně s odvoláním se k soudu ve Varšavě. Tam ovšem trestní oddělení, pod nějž by případy spadaly, ovládají soudci jmenovaní Národní radou pro soudnictví a v ní sedí lidé dosazení Právem a spravedlností podporující jeho politiku. Jejich nestrannost už rozporovaly i evropské soudy. Podle nich totiž nejde o nezávislý orgán. Jinde než před soud do Varšavy by se pak lidé mohli dostat, teprve pokud by o to požádali.

Problematické je i shromažďování důkazů. Poskytnout je budou moci mimo jiné také tajné služby a prokuratura. To dnes nezavdává důvod k důvěře ve spravedlivý proces. Bezpečnostní služby totiž spadají pod ministra vnitra, jímž je nyní Mariusz Kamiński, člen Práva a spravedlnosti. Už dříve šéfoval protikorupční tajné službě CBA a jeho působení v ní korunovalo nepravomocné odsouzení za zneužití pravomoci. Dostal tři roky vězení. Nicméně v roce 2015 ho omilostnil nynější prezident Duda.

Nejde zdaleka o jediný Kamińského protiprávní prohřešek. Ministrem spravedlnosti je od roku 2019 a právě pod jeho vedením polské tajné služby nezákonně, bez povolení soudu, použily izraelský špehovací systém Pegasus. Jde o program, který se umí dostat k veškerému

obsahu telefonu a může ho i měnit. Původně byl určen k potírání teroristů. V Polsku jím ale tajné služby odposlouchávaly a sledovaly třeba senátora Krzysztofa Brejzu, advokáta Romana Giertycha či prokurátorku Ewu Wrzosekovou.

Pro kontext: Existuje podezření, že všichni tři byli napíchnuti na žádost špiček Práva a spravedlnosti. Gierych v době napadení Pegasusem právně zastupoval vůdce polské opozice Donalda Tuska a Wrzoseková zase dlouhodobě kritizuje reformu soudnictví v zemi. V případě Brejzy se činnost bezpečnostních služeb dokonce kryla s volební kampaní v roce 2019, kdy vedl Občanskou platformu – největší polskou opoziční stranu, jíž Právo a spravedlnost nemůže přijít na jméno – do parlamentních voleb.

Kromě resortu vnitra má strana svého člověka také v prokuratuře. Ministrem spravedlnosti a generálním prokurátorem v jednom je Zbigniew Ziobro, straník Solidárního Polska, které v rámci koalice Sjednocené pravice vládne spolu s Právem a spravedlností.

Zničit půjde kohokoli

Obecně budou zájmem komise nejvíc ohroženi lidé, kteří mají názor, nebojí se dělat rozhodnutí nebo vystupují veřejně a jsou kritičtí k současné vládě. Navíc podle toho, jak vágně je zákon napsaný, se nepřítelem státu a podporovatelem Ruska může stát úplně každý. Bránit se proti tomu bude obtížné. Politiky jmenovaným komisařům nikdo pod ruce neuvidí, protože veškerá jejich činnost bude podléhat utajení.

Vzdor zase může podezřelé, kteří se komisi rozhodnou vzhledem k její neústavnosti ignorovat, zničit finančně. Jelikož nepředstoupit před ni může znamenat peněžní postih. Zákon totiž říká, že tomu, kdo se nedostaví k výslechu nebo bezdůvodně odmítne vypovídat či říct svůj názor, hrozí pokuta až 50 tisíc zlotých, tedy víc jak čtvrt milionu korun.

V Polsku zřídili komisi pro posuzování vlivu Ruska. Je to prý bič na Tuska

---

Evropa

V rozporu s veškerou etikou pak mohou být jednoduchou kličkou nuceny promluvit i osoby vázané mlčenlivostí. Pokud se totiž orgán, který je může takové povinnosti zbavit, nevysloví včas, bude to podle nové legislativy znamenat, že s porušením mlčenlivosti souhlasí.

Velmi problematická by taková situace byla třeba u právních zástupců, které polské právo vysloveně zakazuje vyslýchat jako svědky a ptát se jich například na případy, na nichž pracují. To vše by ale teď mohla komise porušit. Pikantní je, že na konci ani nebude potřeba, aby výslechový protokol svědek podepsal. Postačí, pokud svůj podpis připojí předseda komise. Kdyby si ve výsledku komisaři vyrobili výpovědi sami, bylo by to totéž.

Rychlé výsledky a desetileté tresty

Produktem snažení tribunálu může být zákaz ucházet se o veřejné funkce a vykonávat je, ale také zákaz nakládat s veřejnými prostředky. Obojí na deset let. Třetí trest se týká ozbrojování.

Usvědčeným šířitelům ruského vlivu a lidem, co pomáhali Rusku proti Polsku, by bránil získat zbrojní průkaz a nakládat se zbraněmi či municí. Ačkoli by bylo možné uznat, že lidé prokazatelně napojení a napomáhající za současné situace Rusku by ozbrojeni být neměli ani by neměli vykonávat funkce nebo disponovat prostředky, jež by mohli zneužít, nemůže za nynějšího stavu tento argument obstát. Především proto, že o tak závažných věcech by měl rozhodovat nezávislý soud.

Neprůstřelná není argumentace bezpečností. Ruský vliv v Evropě není otázkou posledního roku a vztahy Polska a Ruska nejsou dobré dlouhodobě – že by tedy o ruských pokusech dění v zemi ovlivňovat nevěděly tajné služby už dávno, se jeví jako nepravděpodobné.

Nikdo nepochybuje o ruských snahách. Pokud se však v Polsku v letech 2007 až 2022 dělo tolik závažných věcí, že teď musí vzniknout komise, bylo by dobré mít nejprve odpověď na otázku, co

po celou tu dobu dělaly bezpečnostní složky státu.

První výsledky by komise měla předložit už 17. září, kdy musí podle zákona vydat první report popisující její činnost. Jedná se o termín zhruba měsíc před prvním možným termínem parlamentních voleb. Šance, že se v dokumentu objeví jméno některého z opozičníků, jmenovitě třeba Donald Tusk, proto není malá.

Právu a spravedlnosti vadí kritické postoje šéfa Občanské platformy dlouhodobě. Polská veřejnoprávní (ve skutečnosti však státem ovládaná) televize TVP nezapomíná v souvislosti s ním pravidelně pouštět jeho výrok „für Deutschland“, který má dokazovat, že hájil vždy víc zájmy Německa než Polska. Právo a spravedlnost začalo na diskreditaci Tuska pracovat dávno před volební kampaní. Aniž by kdy předložilo jasné argumenty, které by ukazovaly, čím se bývalý premiér provinil.

Tvrzení provládních politiků, že svými činy napomáhal Rusku, není totiž možné brát jako směrodatné, jelikož v Polsku hodně záleží i na tom, kdo se nelíbí Jaroslawu Kaczyńskému. Na koho předseda vládní strany ukáže, ten pak bývá pravidelně označován za stoupence Německa či Ruska nebo za neomarxistu, komunistu a podporovatele dekadentního Západu. A Kaczyńský Tuska rád nemá. Stejně to platí i naopak.

Vinu za pošlapávání práva ponese zejména prezident Duda, který měl dohlížet na dodržování Ústavy a sám ji také respektovat. Přísahal na to, a místo toho vydal Poláky všanc mírnějšímu odvaru stalinistických ruských Trojek, jak všemocnou polskou komisi označil americký historik Timothy Snyder. Polští komisaři naštěstí tak velké pravomoci nemají. Komise má ale potenciál mnohé životy zničit.

Polský soud zprostil obžaloby spisovatele, který nazval prezidenta Dudu debilem

---

Evropa

